

№ 17., 1924/25.

4.—

22. XII. 1924

COMEDIA

Narodno Kazalište u Zagrebu: Štefica Sestrić-Segedi kao Blonda u Mozartovoj operi „Otmica iz Seraja“.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Народно Казалиште у Загребу: Штефица Сестрић-Сегеди као Блонда у Моцартовој опери „Отмица из Сераја“.

Comoedia

излази сваког понедељника. Главни уредник Никола Трајковић. Представник „Илустрације“ у редакцији Никола Б. Јовановић. Владислав Издавачко Удружење „Илустрација“ Београд, Космајска 22.

Soirées libres у Београду

Београд постепено добија облик великога града, живот у њему постаје велеградски, публика београдска стиче прохтеве велеградске и осећа поштву за једним позориштем лакога жанра, у коме ће се разведршити и слатко наслеђати. То је она и доказала својом обилном трупом прешле сезоне у Манежу, а ове у сали „Уранија“ на представама Soirées libres.

За време свога дугог бављења у Паризу, пало ми је у очи, да пиједно позориште није тако обично посечено од публике свих класа, као познати париски Grand Guignol, који најдуже задржава на репертоару своје увек успеле премијере. Сви друштвени редови у њему налaze ужицања на свој начин, и закључак је који свих један исти: сви ћа им се в сви радо иду у њега.

Ја сам још у Паризу дошо да мисао, да у Београду покрећем овакво једно позориште и одмах сам почeo да радим на одабирању и привупљању репертоара. Наравно, да се сивар није могла одмах привести у дело. Било је много тешкота, тешкота које још ни данас нису свладане. Питање сале, које је тесно везано за већити камен спотиџања у сваком позоришном покрету: капитalom. Затим питање глумаца (специјалне трупе за овај жанр позоришта) и онда још несигурно питање: публике. Дакле, одмах по повратку увидео сам, да је сневани београдски Grand Guignol умро пре рођења. Погоне сале није било, капитала још мање, глумаца у нас нема толико, да би се таква трупа могла саставити и радити стално и успешно у Београду. Једини нада која је још остала била је публика. Нисам ни с њом био сасвим начисто, али сам наслућивао, посматрајући је, да се после дневнога често тегобнога рада, радо смеје и одмара у позоришту.

Руководећи се тиме, хтео сам ипак да покушам. Али с обзиром на прве три, горе наведене тешкоте, требало је свести све на минијатурни облик, т. ј. пласирати идеју у колегијуму Народног позоришта, користећи се пътму у његовом слободном времену, што је, наравно, повлачило за собом давање свих представа по један или два пута недељно. Лишити се привремено импресионистичких драма које захтевају прављење специјалног декора и велику сценску технику, и покушати само са комедијом лакога жанра, у којој се разведравају и одмарају и публика и глумци. Публика од свог дневнога рада, а глумци од великог напора који захтева високи уметнички ниво сцене Народног Позоришта, у коме публика задовољава своје узвишеније естетичке потребе, а глумци налази велико поље на коме развија своје уметничке амбиције вишега стила.

Идеју о Grand Guignol-у претворио сам у Soirées libres, и са неколико другова међу којима тје: Стокић, Д. Дугачић, М. Гошић и г. г. Д. Гошић и Николић, латили смо се посла.

Наде ослоњене на публику нису биле празне. Од ње су ове вечери зависиле, она се сјајно одавала и осигуравала им егзистенцију. То нам је допустило, да првобитну малу групу проширимо, и у слободном времену и даље наставимо рад. У намери да успоставимо стално представе Soirées libres, прешли смо у салу Ураније, где се услови после једномесечног рада нису показали као повољни. Велика сала са позорницом у Луксору на првом спрату, коју смо имали у комбинацији, још није завршена. Манеж у почетку сезоне није био оправљен. Све су то разлози, због којих смо били приморани да се ограничимо само на периодичне представе. Сада је Манеж довршен и отворен, Луксор се завршава, а у Београду су у конструкцији и друге дворане. Свакако да ће се после неколико експеримената Soirées libres негде дефинитивно пласирати и давати редовно онолики број представа, колико то запосленост наша у Народу. Позоришту буде допустила.

Из Париза сам добио и прве обилни репертоар пајновијих комедија, репертоар у коме налазимо најомиљеније данашње парискe комедиографе као: Жорђа Федоа, Шарла Мереа, Бирбоа, Макса Мореа, Нансеја, Лео Маршеа, Муези-Еона, Анрија Бомба, поред старијих и врло познатих: Куртелина, Енекена, Лабиша Пјера Вебера, Антонија Марса и др.

Да и представе добиле потпуни карактер Grand Guignol-а, ми ћемо, чим средства буду допустила да се приђе већим сценским техничким ефектима, унети између две лаке комедије париског жанра, по једну драму у једном чину из репертоара познатог Андре де Лорда (названог »Принц Ужаса«) Алфреда Савоара, Шарла Мереа, драматизованог Едгара Поа и др.

Тако ће београдска монденска публика имати још један жанр позоришта, у коме ће наћи лаке забаве, хумора и духовитости, за које је до сад показала толико интересовања.

Владешић Драшко Ђорђевић

Музичка кроника

Филхармонија

У понедељак, 8. о. м. одржала је Београдска Филхармонија, у новој згради Народног позоришта, свој први велики концерт у овој сезони.

Присуство једне врло отмене и веома многобројне публике (позориште распродато до последњег места), исто као и богат и одабран програм дали су том вечеру један нарочито свежан карактер. Извођена је увертира »Мајстора певача« од Вагнера, »Успомене«, симфониска поема од Д'Ендса, Григоријев концерт за клавир и »Пролеће у долини сунца«, симфониске импресије у пет делова од Зандонаја

Josip Pavić kao „Božji čovjek“ u istoimenoj drami Milana Begovića u zagrebačkom Kazalištu.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Begovićev „Božji čovjek“ u Zagrebu: 1. Scena Begovikev „Božji čovjek“ u Zagrebu: 1. čina; — 2. Scena bogalja iz III. čina. Сцена I. чина; — 2. Сцена богаља из III. чина.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Најлепша, најсветлија тачка целог вечера била је Д'Ендиеva поема, то ремек дело модерне француске музике и модерног лиризма, уопште, чијом је зналачком и деликатном интерпретацијом, диригент — г. Стеван Христић — пожњео топлог успеха. Успех који је, срећно, изравњао мање повољан утисак прве тачке, Вагнерових «Мајстора певача» који су звучали мало млитаво и мутно, свакако и због бројне недовољности свирача (гудачи!)

Григоров мало већ стари, готово прашљиви, академски (нарочито после младе и бујне Д'Ендиеve музике) концерт за клавир изведен је коректно и са укусом. Лавовски део аплауза добио је ту пианиста, г. Јандл који је за клавиром, моћно и бриљантно, подупирао оркестар.

Занђонајева «Долина Сунца», бојадисана, живописна и виртуозно оркестрирана (школа Пучинија, Маскањија, помало и Дебисија), примљена је такође симпатично. Ипак, мора се приметити, да је модернизац тог иначе врло привлачног италијанског музичара мало проблематичан; одвише површан и само у шљокама, испод којих се, често, крију мало постари музички трикови. Недостаје му оно дубље, озбиљније и оригиналније надахнуће које је права суштина модернизма.

Али слушаоци нису схватили ствар тако строго и уживали су у том површинском блеску и преливању; и ми им то не замерамо: увек је оправдано и симпатично пљескати живим ауторима — а код нас је то чак и нека врста хероизма.

И зато смо још и особито благодарни Филхармонији — и диригенту и свирачима — што нам је дала једно вече модерне музике.

Тодор Манојловић.

Пианисте

Петар Думичић — Светислав Станчић

Два наша млада пианиста представила нам се, један за другим — ? Думичић 13. о. м. у дворани Кола Срп. Сестара, г. Станчић сутрадан, 14. о. м. у Нар. Позоришту — симпатично, успешно, дајући нам, поред великог, истинског задовољства (загарантованог, добрым делом, већ и бриљантним саставом својих програма), још и новода за занимљика поређења и паралеле. Поређења и паралеле између два не само по степену, већ и по својој унутрашњој суштини веома различита, рекли бисмо, готово, дивергентна и супротна уметништва.

Млађи — г. Думичић — још је ученик (али ученик великог Кортоа чији нам је лајски концепт једна од најлепших успомена из последије — и не само из те једине последије музичке сезоне!), још ученик, рекосмо, још сав у смелом, грозничавом хотењу, у неким необузданим, титанским полетима, скоковима који, често, још промашују, чији су смер, правац и мета још доста нејасни, али које увек, још и у најкритичнијим случајевима, спасава, преображава неоспорно и неодољиво присуство једне искрене и жарке уметничке сензибилности;

старији — г. Станчић — већ је мајстор, свестан и пречишћен, господар својих средстава и у поседу свога идеала. Његов хоризонт није од оних најнијих, големих, али он је, ипак, свакако, простран и — што је најглавније — лепо, хармонично заокругљен, чист и пун ведрине и светlosti; његова висина није вртоглавна или „небеска”, али она, ипак, господари над једном завидно великом и разноликом облашћу лепоте; господари са непогрешним сигурношћу, са мирном и отменом грацијом. Код г. Станчића нема романтично замагљених и заоблаченih перспектива, узбудљивих неодређености, недочетности, обећања, првићања; ту је све јасно и одређено, већ испуњено, до чето, забрлено, савршено — савршено, разуме се, у извесним границима и у извесној условљености — и слушаоцу не остаје више ништа да жели нити да нагађа, већ само да ужива у бистрој и ведрој датости једног лепог јесењег дана. Са таквим осећањем слушали смо божанске кристаличне сонате Скорлатине, дивну Бизонијеву „Фантазију“ из Кармен, дражесна Рамоова комада за клавсеп и чаробне лиризме Дебиса („Suite bergamasque“, „Pré ūdes“ и „Isle joyeuse“) што су у једној непомутљивој и, некако, безличној лепоти жуборили испод мајсторских прстију г. Станчића.

Шта да кажемо ту још о г. Думичићу? Њему недостају готово све све наведене врлине г. Станчића; он није ни једну своју писсу од-свирао беспрекорно, чак ини строго технички безгрешно — у Бетовеновим „Вариацијама у $\text{A}^{\#}$ minor-u“ (које бисмо му уопште саветовали да, за сада, још не свира на јавним концертима) било је тешких колебања и надања. Дебисевој „Fî'e aux cheveux de laine“ недостајају је опај специфично дебисијевски сунчано-етерички блесак, код Шонетових ствари био је темпо недовољан (недовољно лак и живахан), Шуманов Карневал није блештао у свим својим харлекинским бојама — инак, било је ту нечег неодољиво интересантног и привлачног: чар једне — маколико још недозреле — уметничке индивидуалности која купна, која се бори, херојски и дирљиво, за још недостајућу јој форму и израз.

Да ли ће г. Думичић у тој борби победити? — Он је својим свирањем и велим својим начином — и то је прави фаџит његовог концепта — изазвао у нама осећање, убеђење да хоће.

У тој ћери, ми смо од срца пљескали његовој топлој, темпераментној интерпретацији заносног Прелида и Сегвидиље од Албенића, сног лупког Pichine le-a од Рахманиновог и, нарочито, оне једињствене „Хумореске“ од Регера, у којима се г. Думичић оверио као крвни пианиста и будући виртуоз.

Тодор Манојловић

N. Germanova u raznim pozama, u ulozi M. H. Германова у разним позама, у улози Медеје.

"Pariski ubogari" na beogradskoj pozornici: Scena "Svatba", Režisera — P. Pavlovića; Bigot — A. Zlatković i Clodette — Reginia — N. Germanova; Bago — A. Zlatković i Clodette — Z. Zlatkovićka.
— Снимно: В. Бончич, Београд —

Варшавска позоришта

„Театр Народови“ 1924—25

Васкрснуће старог Народног Позоришта пољске престонице биће забележено у позоришном алманаху златним словима. Новоподигнута, прва Пољска позорница — која се враћа старој традицији — скупила је у »Т Народовом« већину са речених најбољих артиста и књижевника са г. Стефаном Жеромским на челу. Према плану репертоара за ову сезону учињен је велики притисак, на приказу главном пољске литературе.

Захваљујући оживљењу и својствености »Т. Народовог«, биће приказивано у току сезоне 7 пољских новитета, наиме: »Утекла ми препелица« Ст. Жеромског, »Година 1871« од Адоифа Новалинског, »Господин Министар« Стефана Кривошевског, »Наследник« (»Spadkobierca«) од Адама Гжимало-Сидецког, »Морнар« (»Zeglaví«) од Ј. Шаниавског, »Херубин из пакла« од Јулија Герчана и »Сунце се рађа« од Богдана Катерви.

После свечаног отворења са фрагментом Виспијанског »Wyzwolenie« и »Mazurę« Словачког у новој режији К. Камињског, који је приказиван преко целог месеца у декорима и најстаријој традиционалној сценарији проф. Драбика, уз сарадњу М. Френкла, Х. Лешњинске, К. Камињског, Ј. Остерве, Ј. Венгжина и Ј. Романовне, који је имао колosalан успех — биће приказана романтична драма Зориле »Дон Жуан« у преводу С. Милошевског; уметничко-сликарска страна овог комада нашла је у композицији сликара проф. Драбика савршенства визије мистично-херојске.

»Утекла ми препелица«, ћајновије дело Ст. Жеромског, у инсценацији г. Остерве биће четврта премијера »Т. Народовог«, који ће ове године прославити 15-годишњи јубилеј, користећи се оригиналним рукописима и костичима из епохе Станислава Августа.

Од дела национално-класичног репертоара »Т. Народови« намерава у најстаријој будућности да прикаже: »Кнеза Несаломија« Калдерон — Словачког и »Тетку« Фредре, затим »Наличје Венеције« од Зигмунта Красињског, »Самуел Эборовски« Словачког и »Легион« Виспијанског.

Изабрана дела Близињског, Фредресина, Балуцког и др. биће давана систематски, у одговарајућој стилизацији.

Од Шекспира биће приказивани: »Ромео и Јулија«, »Ричард« и »Отело«.

Негујући традиционалне везе са француском литературом биће заступљени на позорници »Т. Народовог«: Молиер са комадом »Школа жена« заједно са »Критиком« у преводу Ђоја-Желињског, даље »Świecznik« (полијеј) Мисета, »Pelleas i Melisande« Метерлинка, један драмат Клодела, уједно славну комедију В. Сарду-а »Разведимо се«.

Из обзира на безусловну потребу одржавања културних веза са братским народима, »Т. Народови« не почетком зиме приказати драму »Маскарате испод купља« од нашег Иве Војновића. (Режију

тог комада водиће г. директор Солски, који је велики пријатељ г. Војновића и који је његову »Смрт мајке Југовића« приказивао прошле године у Кракову. О студију и подели улога јавићу касније; за сада је познато да ће главне улоге Ане и Јелене креирати гђе Солска и Висоцка.)

Финска литература биће представљена комадом »Људи са севера« од Артура Јарвилиона. Од талијанских ствари биће приказана Голдонијева комедија уједно Дануцијева »Франческа де Римини«.

Енсамбл »Т. Народовог« састоји се од следећих сила: директор Јулије Остерва, уметнички сликар и декоратор проф. Дравик, драматург Ст. Милашевски, господар сцене Павел Оверло, секретар Евгеније Свиерчевски, даље артисти г. г. А. Бедарчик, Ј. Хмилињски, М. Френкл, Т. Френкл, Ст. Јарал, Ст. Јановски, К. Камињски, М. Мишкевић, Ф. Норски, Ј. Остерва, П. Оверло, Т. Роланд, А. Ружањски, В. Скарнињски, К. Солски, В. Штасковски, К. Јуноша Стенповски, Ј. Шимањски, Ј. Сливицки, Ј. Венгжин, Ј. Зајдовски, Ј. Зелињски, Роман Желазовски, А. Ружицки и др. Од артисткиња: гђе М. Дуњиковска, Халиџијска, Гавликовска, М. Хрињевићува, Ј. Јаршевска, А. Јашинска, З. Липдорфува, М. Мајдровић, Малановић, Михаловић, Мирска, Ордан-Сосновска, Пихор-Сливицка, Ј. Романувна, А. Ротерова, В. Снемашкова, Трапшо-Кривултова, Ј. Захорска и др.

Осим тога иступаће у »Т. Народовом« гђе: М. Цвијлинска, М. Камињска и М. Бриђинска артисткиње »Театра Летњег.«

Влад. Николић.

Варшава 15 новембра 1924.

Београдско друштво осамдесетих година

Због једног превода Владана Ђорђевића

Године 1882 у Народном Позоришту у Београду, био је објављен нов комад „Рабагас“ — сад познатог француског драмског писца Сарду.

Име преводиоца вије се знало, пошто на позоришној листи није било означено. Шта више, име преводиоца било је увијено у неку тајanstvenost, и у толико је више, називало опште интересовање. Нагађало се ко је преводиоца „Рагабаса“ и чињене су најфантastičnije комбинације и претпоставке. У те претпоставке беше узет и сам Краљ Милан па и Гарашанин; или од свих тих претпоставака најупорније се одржало веровање, да је тај комад превео сам др. Владан Ђорђевић.

Шари друштвени слојеви који нису познавали садржину овог драмског дела, знали су само толико, да је он даје по жељи владе и двора, и да се у њему исмеја народ. Демократском духу тога времена, разуме се, да то није било по вољи, а тај демократски дух у томе времену, који је ширила млада радикална странка, већ је био врло јак и отпоран.

Náčrt dekora po V. Žedrinskem, kazačkom scenografu, za perizu vojnovičeve drame „Smrt Majke Jugovića“ na beogradskoj pozorišti: III slika „Kosovo“.

Skice po V. Žedrinskem, za kostim majke i guslara u Vojnovičevu drami „Smrt Majke Jugovića“. Скице од В. Жедринског, за костим мајке и гуслара у Војновићевој драми „Смрт Мајке Југовића“.

Náčrt dekora po V. Žedrinskem, za I i II. sliku drame „Smrt Majke Jugovića“.

Náčrt dekora od B. Žedrinškog, za I. in II. sliku drame „Smrt Majke Jugovnika“.

Разумљиво је дакле, што је публика са тако великим интересовањем чекала појаву тог дела на београдској позорници, приправљајући се да са своје стране реагира.

О томе негодовању масе и о припремама које су чињене да се тај комад дочека, разуме се да је била информисана и полиција, те је бојећи се озбиљнијих демонстрација, у два маха била обустављена заказана представа тог комада.

Најзад, и по трећи пут приказивање „Рагабаса“ би објављено.

Узрок оваквом решењу био је ваљда што је влада желела да покаже свој ауторитет пред масом, не дозвољавајући да се покаже као побеђена.

Откако постоји позориште, ниједна премиера није очекивана са толико интересовања и нервозе.

Агитација је била врло велика и жива. Сви слободоумнији елементи, а нарочито млађи свет, били су спремни да достојно дочекају приказивање комада, у коме се врећа народ и исмевају његове тежње за слободом и суверенитетом.

На сами дан представе били су у приправности и демонстранти и полиција. У грозничавом расположењу и узбуђености очекивао се почетак представе. Пред позоришном зградом била је маса радознalog света и посматрача, а позоришне просторије пуниле су се публиком најотменијом из престоничког друштва. Представи је присуствовао и двор, т. ј. Краљица Наталија са маршалом двора и двема својим дамама. Краљ Милан пак нашао је за добро да се тога вечера не појави на представи у позоришту. Присутан је био и тадањи министар Унутрашњих Дела Милутин Гарашанин са госпођом. Они су се налазили у ложи првога реда, одмах до дворских ложа.

Све доже беху пуне најодабраније публике, тако исто паркет и балкон.

У партеру пак и на трећој галерији поједици се пише не распознавају. То је била једна једноставна, ћуна маса. Ту масу сачињавају великошколска и трговачка омладина, гимназисте, починари и све што је слободоумније.

Уредник шаљивог листа „Ђоце“ Влада Милојевић, беше собом повукао и штампарске раднике, типографе, те и они беху у великом броју.

У публици велика живост. У партеру и на галерији жагор, зујање, понеки гласнији узвик и овде — онде звук понеке звијдаљке.

Пред позоришном зградом стоји маса и чека. На тргу, пред позориштем, на месту на коме је данас споменик, био је тада постављен тек темељ за тај споменик. Око њега пуно разбацилог камења и пуно света. И они ту стоје и чекају.

Најзад у позоришту завеса се почиње полако да диге уз пратњу звијдаљки и „жабица.“

На позорницу излазе глумци и почињу да говоре. Али бука и ларма, пасак звијдаљке и крекетање жабица не даје им да говоре.

И у колико се глумци на позорници труде да јаче и гласније говоре, у публици ларма и писак постају све већи.

Завеса се спушта.

Очекује се да се публика умири.

Управник позоришта Милорад Шапчанин прилази Краљици, извињава се и моли је да се удаљи.

— Не, одговара Краљица, ја ћу остати све дотле док и сва публика остане. Мене ово интересује. Нека се само продужи представа.

Шапчанин одлази. Завеса се поново диге. Демонстранти подижу поново урнебесну вику и звижде. Жандарми улазе и почињу да одстрањују неке од демонстраната. Усред тога настаје неописана граја, аупа и бука, општи метеј који се претвара у песничење, борење и тучу. Жандарми вику поједине демонстранте из позоришне зграде на улицу. Публика их на улици дочекује каменицама. На позоришном тргу отпочиње борба са жандармеријом. Камење са свију страна пада као град, нарочито однуд са темеља кнезевог споменика.

И док се оза борба све јаче на улицама развија, она у позоришној згради постаје све бешња и страшија.

Министар Гарашанин улази у дворску ложу и моли Краљицу да се повуче. Она устаје и излази. Свуда око њене главе лете каменице. Краљица улази у кола и позива Гарашанина и његову госп. Ћу да седну код ње, да би је заклонили од камења.

Не могући да прођу преко Теразија они слазе позоришном улицом ка Скадарлији и околним путем стижу у двор.

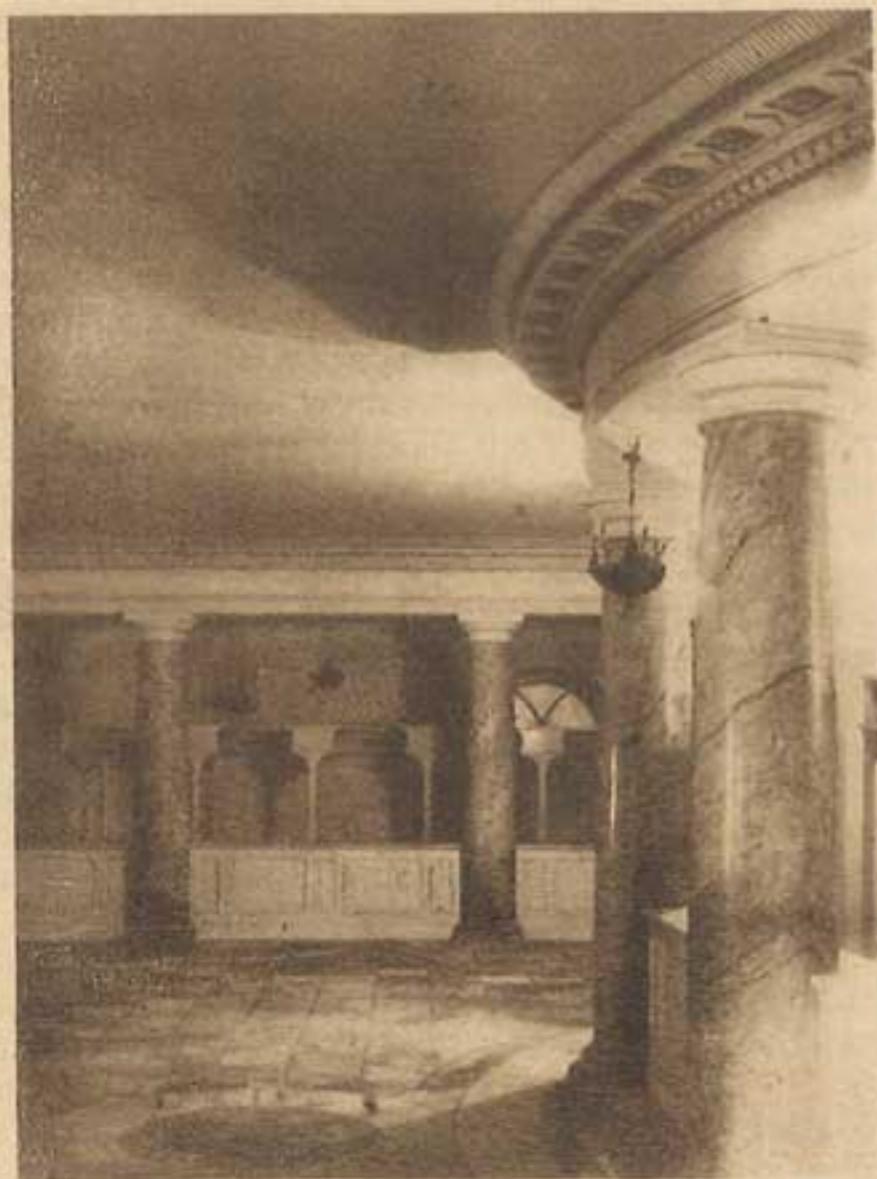
За то време у позоришној згради борба се продужава али све са јачом жеђином. Да би се прекинула, наређује се да се у згради угаси светлост. Гасне лампе трну, гасе се. Позоришне просторије остају у мраку. У том мраку сад настаје једна општа туча, једно ударање које кога стиже. Више се није знало ни ко је пријатељ ни ко је непријатељ.

На улици маса дочекује кола др. Владана каменицама, опкољава кола, ломи и руши. Изломљена једва се крећу напред. Полиција је немогла да ово спречи.

После дуготрајне туче и после многих разбијених глава, окрвављених носева, телесних контузија, једва око поноћи демонстранти се разилазе и враћају се ред.

Настаје дубока ноћ Кроз улице београдске крстаре патроле. Најзад Београд савладан умором и узbuђењем, предао се сну. Тако се свршила ова бурна, позоришна ноћ.

Што не знаш питај Универзални Инфор-
мациони Биро :: „Аргус“
Кнез Михаилова ул. 35. Тел. 6-25. БЕОГРАД. (Пасаж Академије Наука)

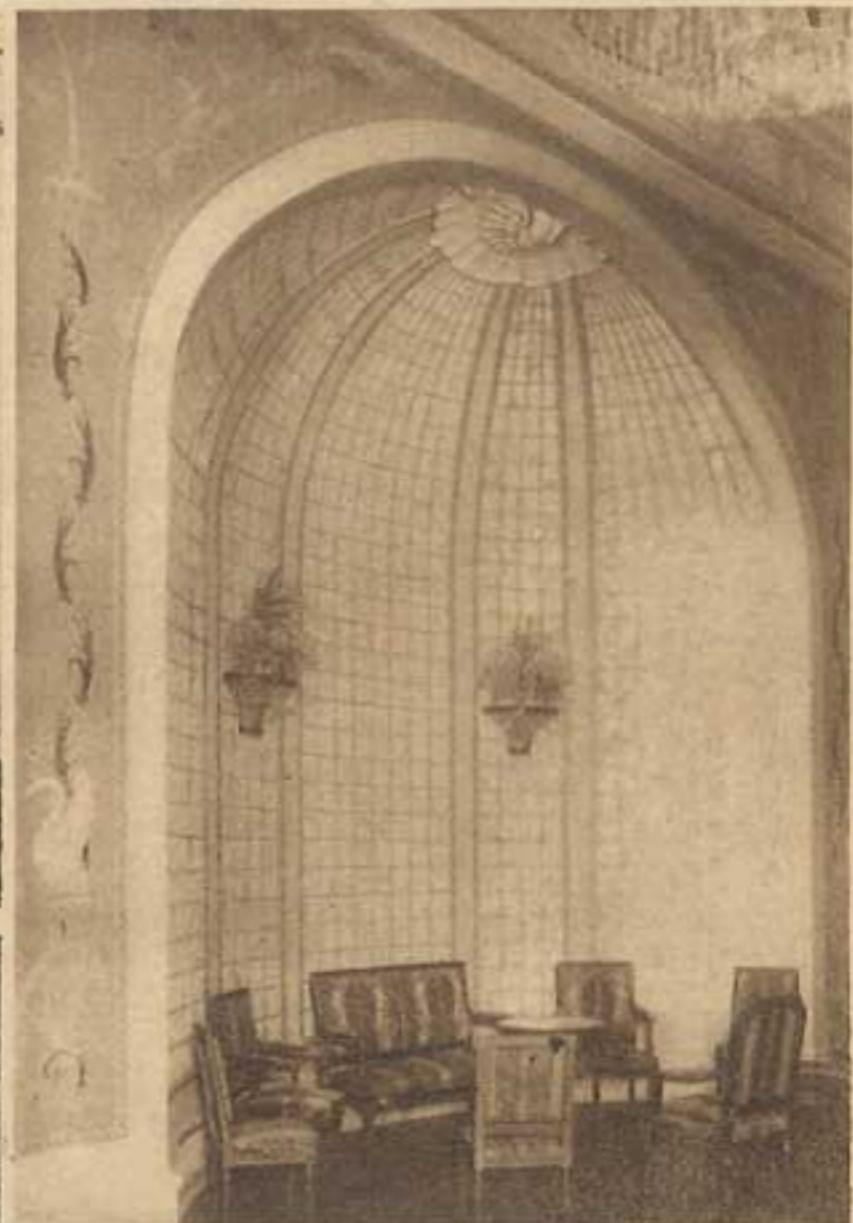
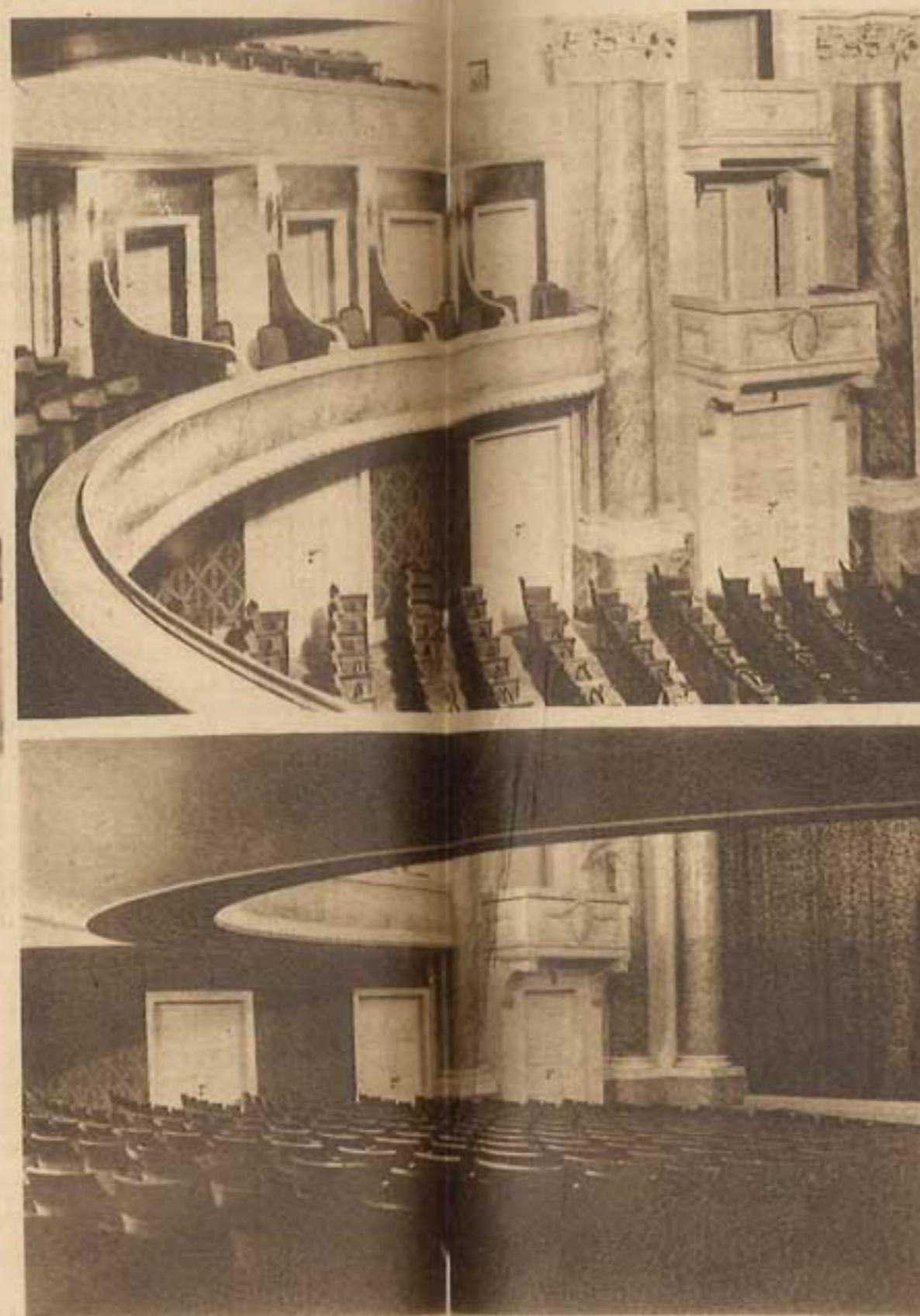
*OTVARANJE NOVOG
„TEATRA NARODOVOG“
U VARŠAVI.*

Nedavno je otvoreno novo varšavsko pozorište „Teatr Narodovski“: 1) Garderoba; 2) Prva galerija; 3) Parter i 4) Foyer.

○ ○

„specijalni snimci za „Comoediu“
fotografa Malarskog — Varšava.

○ ○

*ОТВАРАЊЕ НОВОГ
„ТЕАТРА НАРОДОВОГ“
У ВАРШАВИ.*

Недавно је отворено ново варшавско позориште „Театр Народови“: 1) Гардероба; 2) Прва галерија; 3) Партер и 4) Фоаје.

○ ○

Специјални снимци за „Comoediу“
фотографа Маларског — Варшава.

○ ○

Дилешани

Београдско Академско Позориште

Београдско Академско Позориште, које је прошле године имало више заслужених успеха и истакло се приљежним радом, отвора ову сезону репризама из прошле године: Младеновићевом »Даћом« и Донадинијевом «Гогољевом смрћу». Друга представа биће „Gaudamus“ од Андрејева.

Чиње се напори да се још у току овог месеца да и трећа представа: премиера драматизованих руских приповедака: «Стража» од М. Горког, «Молох» и «Мраса» од Куприна.

У спремању су убрзо затим Ђукенсов »Цврчак на огњишту« и Достојевсков »Дедичин сан« и »Хаџи Ђера« од Драг. Илића.

„Božji Čovjek“

Uspjeh nove Begovićeve drame.

Као прва домаћа премијера у Народном Казалишту давала се драма „Božji Čovjek“ Milana Begovića, која је на сцени према суду критике успјела.

G. Lukaček пиše у „Obzoru“:

И наши глумци имајући добре улоге „домаћег“ аутора, пронуше својски, да учине од тих улога код публике оног, што је аутор htio, отиљајући се за првенство. Такови су комади и добра школа за глумце, које радује, кад могу у добром казалишном комаду бити не само манекини једне умишљене литеарне драме, — него глумци. За то и иде наше глумце и аутора једнака заслуга, да су једном играли, дотично начинили први и добри театар. G. Pavić je bio dobar Damjan. U неким прелазима bio je ponešto tvrd. Bilo je to u drugome času pri priziranju Marinom i u trećem času pri враћању хаддука Krsanu. To su sasvim male i sitne nijanse, које ће g. Pavić za cijelo lakoćom popraviti, да досегне посвемању заоблjenost ove svoje uistinu vrlo dobre kreacije. Особито су му успјели njegovi говори на ambanu pred ikonostasom. Vrlo dobro izvježbani organ i jasna dikeija, učiniše, te je općinstvo slušalo i sadržaj tih, po njemu izgovorenih rečenica i to grebnom tišinom. Bilo je takvih momenata dosta i za ostala tri časa. Dokaz najbolji, да се i данас још може конкурисати са nijemom umjetnošću kinematografa, tim prije, што су на pozornici ljudi živi i glasati.

Неke scene u igri g. Pavića bile su u istinu vanredno izrađene, baš u pogledu te govorničke umjetnosti. Diferenciranje u dijalogu a u sceni sa g. Maričićem u trećem času, bilo je vrlo dobro. G. Maričića valja, bilo uz kakove mu drago uvjete, sasvim oteti kabaretu. On ће biti dobar glumac za karakterне uloge. Već je njegov Krog-

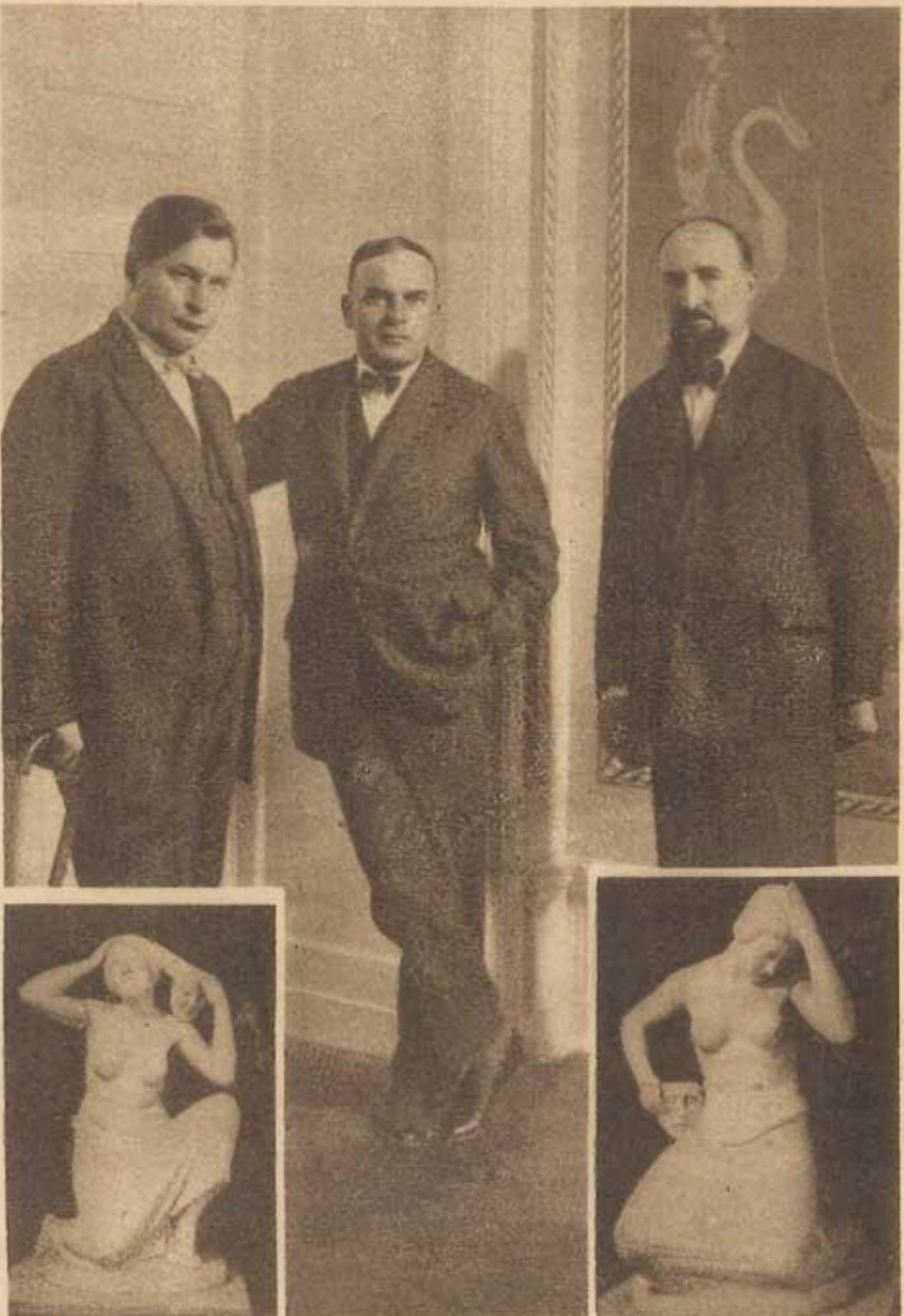
stad bio vrlo dobra kreacija. Satnik u Strindbergovu „Ocu“, bilo je за сада preterećenje njegovih глумаčkih sila i iskustava. Ali je за то bio vanredan u „Požaru strasti“, te bečar u „Majstorici Ruži“. Maričić imade jasan i desidirani izgovor, a i nastup mu je cijelovit. U njegovoј igri imade i nekoliko pravih slavenskih nota. Te treba kultivirati, njetiti i razvijati. U kabaretu ће one nestati, потонuti u rutini svakidašnjeg глумљења. У већ споменутој sceni sa g. Pavićem te u prvome času a u razgovoru sa kapetanom, bio je g. Maričić jedra cijelovita figura, koja je dobro reprezentirala ono, што је аутор htio, — čovjeka života. U sceni sa gdjom Podgorskom, — где se hajduk vraća k Mari — treba unijeti više topline, više punoće u sredstvima, којим izrazuje svoja čuvena, svoju ljubav, за коју je toliko patio. Ta, tako reći, po g. Maričiću dobro iznesena barbarska nota u hajdukovoj figurbi, mora da ima i jednu točku mirovanja, где se patnja i srđovost toga čovjeka snažne prirode izjednačuju — a to je njegova ljubav k Mari. Gdje Podgorska i gdjica. Božena Kralj, donješe dvă dobra ženska raznolika individualiteta. Особито је то uspјelo одmah u prvoj sceni prvega časa. Gdje Podgorska mora samo da u trećem činu мало diferencira larmoantni ton svoje uloge. Ta plaćljivost otupljuje gledaočeve živce. Istina је, аутор јој је dao previše tih rečenica i riječi u usta, од којих se ne može u onim situacijama nijedna drugačije, nego u tem larmoajantnom tonu izgovoriti, ali i tu se daću unijeti neke razlike u intonaciji. Igra gdje Podgorske prikazivala je od prvoga do trećeg časa upravo zamjernom jasnoćom ono upadanje životne temperamente. Sve je to bilo žensko od one scene sa gdjicom Kralj, gdje јој hoće objasniti muškaračko milovanje, па sve do časa, kad se sastane na koncu trećeg čina sa Krstanom. I baš radi tog trebao je g. Maričić, da unese u toj potonjoj sceni što više srđačne unutarnosti, kako bi objasnio svoj posljednji pokušaj, povratiti je životu i svoj odlazak iz doma onakovoj sjajnom umornošću, као што је то on učinio. Jedan pogled gdje Podgorske na nj, који јој је okrenuo ledja kao mrtvoj ženi, pogled, који је više говорио од свих gesta, u kojem је bilo sve, — то је prošlo, а ništa od sadašnjice, тaj pogled trebao je i jedan topliji accompagnement g. Maričića u sceni rastanka. Još jedan pokus sa ovim duetom i oboje ће uvidjeti, да се ti, iako sitni, ali svojom psihološkom unutarnjošću upravo veliki momenti (onaj posljednji pogled gdje Podgorske i odlazak g. Maričića), moraju skladno protumačiti. Režija je svim momentima posvetila osobitu pažnju, па јој за цijelo nije ни то izmaklo, te ће то ponuniti u reprizi. Priznanje gdje. Podgorske Damjanu, имало је velikih momenata, crpljenih iz svega srca. Tu bi se baš radi te igre, а i poradi тога, да се tonovi u говору previše ne opetuju, moglo нешто i brisati. U gdje. Podgorske opazila se ovalni jedna velika prednost глумаčka, да умije igrati i говорити i svojim uvjerljivim очима. Mladi, talenat gdjice. Božene Kralj, iznenadio нас је синоć svojom sigurnošću i обsegom svoje osjećajnosti. Iako је u drugom činu bilo malo previše od ovakovog talenta u pelenima

Članovi „Teatra Narodovog“ u Varšavi: 1) Vengzin, kao sin vojvode, 2) J. Romanowicz kao vojvotkinja, 3) Julija Osterwa kao Mazepa, svi u komadu „Mazepa“ Slovačkog. — Scena iz I čina „Mazepa“.

— Specijalni snimci za „Comoediu“ fot. Malarorskog, Varšava. —

Članovi „Teatra Narodovog“ u Varšavi: 1) Vengzin, kao sin vojvode; 2) J. Romanowicz kao vojvotkinja; 3) Julija Osterwa kao Mazepa, svi u komadu „Mazepa“ Slovačkog — Сцена из I чина „Мазепе“.

Oni koji su sagradili „T. Narodović“: prof. Dravik slikar, prof. Prszibilski arhitekt i prof. Otto kipar. — (U dnu, lijevo) simbol Drame, na ulazu „T. Narodović“, (desno) simbol Komedije, na ulazu u „T. Narodović“ rad Otto-a kipara.

Они који су саградили „Т. Народовић“: проф. Дравик сликар, проф. Пшибилски архитект и проф. Ото вајар. — (У дну, лево) симбол Драме, на улазу „Т. Народовић“, (десно) симбол Комедије, на улазу у „Т. Народовић“, рад Ото-а вајара.

tražiti, da igra poludjelu djevojku, ipak ne znam, tko bi je bolje kod nas odigrao. I ako je sama igra imala tehničkih, ili recimo, vanjskih nedostataka, koji joj dolaze otuda, što je gospodjica dosada još pre-malo glumila, ipak je pravo uhvatila ton ludila. Tu je bilo iskrene modulacije glasa. Bilo je sve daleko od svake šablone, s kojom se običavaju ovakove uloge iznositi. Registar njenog glasa još odaće posve mlađe čeljade, ali taj će postati opsežnijim i punijim, a zato nam jamči talenat njezin. Valja spomenuti osobito ona dva raznolika momenta u njenoj igri i to na koncu drugoga časa, kad veli, da je mrtva i na koncu trećeg, kada hoće da javi da se otriježnila od ludila. Razlika u tonu i u samom držanju, bila je u ovim obim sasvim sitnim momenčima vrlo markantna i svatko je bio uvjeren o toj promjeni. Kreaciјa g. Genašića kao sponara Vase, bila je dobra, samo tu i tamo odviše bučna i nametljiva. Najbolji je bio u trećem času, kao gubavac, samo što mu je odlazak sa pozornice bio odviše glasat. Mnogi lijepi detalji, kao ono kad broji dukate, izmakoše gledaocu. Režija g. dra B. Gavelle bila je kako treba, posvećujući ovaj put glumcima više zanimanja i brige, nego li vanjskoj napravi. Svaka je scena bila ispunjena obiljem detalja. Daje se, dade, kad se hoće i kad se ne smislijaju samo efekti sa svjetlom i kulisama, nego sa ljudima. Samo u drugom času u početku, imao bi posvetiti više pažnje skupnoj igri onih triju djevojaka, koje su na skupnu igru i na vanredno lijepi jezik Begovićev zaboravile. Scena bogalja bila je vrlo dobra, izuzamši i neke previše mrtve figure. Tu valja svaki da istra, kako bi prikazao svoju boljetinu. U toj se sceni, koju je autor napisao vanrednim poznavanjem kazališta, dade polućići pravi maistorluk skupne igre. Višekratnim vježbanjem i reprizama, i to bi se dalo i polućići.

Inscenacija g. prof. Babića upotpunila je ovo veče, koje je svakog gledaoca zadovoljilo.

Ljunaček.

U „Jutarnjem Listu“ piše g. Nehajev:

Zamisao Begovićeva djela lijepa je i vrijedna jedne manje teatarske cijelosti, koja bi osnovnu ideju bila prodrubila. Sa više prirodnosti a manje traženja aktovskih završetaka, ova drama spadala bi među uspjele plodove marnoga pisca. Badava — sa pozornice djeliće, samo iskrenost, a Sardonizam je tek prečasnina moda. No i pored ovih prigovora, treba istaknuti da je Begović znao problem postaviti jasno da su seljačke njegove figure plastične, da je u troje protagonisti izražena duboka tragična opreka, koja za pisca „Svadbenog lijela“ znači važan korak naprijed. Po gotovo je brižno izrađena figura Mare, kojoj bi manja doza usiljenog sentimentalizma dala još snažniju reljefnost.

Izvedba Missae Solemnis

Historijski datum za našu muziku.

U Zagrebačkom narodnom kazalištu izvedena je 13. XII. Beethovenova „Missa Solemnis“ sa sto pjevača „Lisinskog“ (potpomognuti članovima zbora zagrebačke opere) te Zagrebačkom Filharmonijom pod ravnjanjem kapelnika narodnog kazališta g. Krešimira Baranovića. O velikom uspjehu ove izvedbe piše g. Šafranek-Kavić u „Obzoru“:

Veliko umjetničko slavlje, kojem smo u subotu prisustvili u Hrvatskom kazalištu, ostati će zlatnim slovima zapisano u analima naše kulturne povjesti. Jedna od najvećih tvorevinu svjetske literature, Beethovenova „Missa Solemnis“, doživjela je svoju prvu izvedbu u Zagrebu, a time i u Jugoslaviji, u toliko dotjeranoj formi, da svi izvadjači mogu biti s pravom ponosni na svoj uspjeh — a mi na njih.

Višemjesečnim intenzivnim radom u predanoj ljubavi pripravljalo je Hrvatsko pjevačko udruženje Lisinski, pojačano dvadeseticom izabranih pjevača i pjevačica našega odličnoga opernoga zbora, ovu izvedbu. Poznava uči ozbiljne umjetničke ambicije i sposobnosti Lisinskoga, poznavajući kvalitete i rad artističkoga vodje, g. Baranovića, mogli smo predmjevitati, da će rezultat ovoga i ovakog rada biti puni uspjeh. Naše povjerenje bilo je opravdano. Dubokim umjetničkim osjećajem i stvarnim znanjem uživio se je g. Baranović u stil i duh Beethovenovoga velebnoga djela i unio je da u savršenoj formi prenese svoje shvaćanje na zbor i orkestar. U serioznoj artističkoj interpretaciji bila je izvedba izradjena toliko plastično i jasno, da je i u najkomplikiranijem kontrapunktu dvostrukih i trostrukih fuga slušalac mogao da slijedi svaku pojedinu dionicu. Vokalizacija, izgovor latinskoga teksta, izradjivanje fraza, dinamičke fineze, sve je to bilo tako uzorno, kako to može da izvede samo prvaklasični absolutno disciplinirani zbor sa dotjeranom pojedinačnom i skupnom tehnikom. Sve intencije autora u pogledu izražaja i boje bile su ostvarene. Ovo priznanje je u toliko važnije, što je Beethoven stavio zahtjeve sa golemim teškoćama. Kako smo već pred ko i dan u feuilletonu o samome djelu istaknuli, sve zborne dionice pisane su za neobično veliki opseg glasova. Naročito sopran krecu se kroz duge periode u visokim pozicijama, soprani treba da dosegnu i dugo da izdrže čak i visoki a, b i h. Kod Lisinskoga nije se osjetilo, da se pjevači uz veliki fizički napor kreću na granicama glasovnih mogućnosti — visine zvučile su jasno, neforsirano i čisto. U cijelosti zvuk zabora je bio pun, izdašan, plemenit i impozantan. — Lisinski nadmašio je samoga sebe.

Solisti, članovi opere gdje Pospišil i Gjungjenas te g. Rijavec i Lesić, lijepo su se prilagodili stilu djela, koncertno i ako oratorijsko pjevanje nije njihova struka. I ovdje su sopran i bas one dvije

Inžinjer Viktor Križanić, kazališni tehnik zagrebačkog Kazališta.
— Atelier Tonka, Zagreb.

Tehnički generalštab zagrebačkog teatra:
1. Josip Ružička, šef maske; — 2. Franjo Uršić, zamjenik kaz. tohnika, šef rasvjete; — 3. Ivan Kollar, pozorn. meštar; — 4. Emil Lenz, kaz. slikar; — 5. Rudolf Kichl, kazal. nedgarobrider; — 6. Ivan Novak-Waldstein, tehnič. arhiver.

Технички генералштаб загребачког театра:
1. Јосип Ружичка, шеф маске; — 2. Франђо Уршић, замјеник техн. шефа, шеф осветљења; — 3. Иван Колар, шеф позорнице; — 4. Емил Ленц, поз. сликар; — 5. Рудолф Кихл, поз. надгардеробар; — 6. Иван Новак, архивар.
— Atelier Tonka, Zagreb.

dionice, na koje Beethoven stavlja ogromne zahtjeve. Za sopransku partiju treba glas, koji je u srednjem i niskom poličaju pastozan, sposoban i za dramatski izražaj, a koji u visini mora da bude lagan i gibiv, kako bi u profinjenom predavanju mogao savladati one koloraturne figure, koje kao sunčani tračak lebde nad zvukovnim massama. Takvoga glasa, koji bi bio neka kombinacija dramatskoga i koloraturnoga soprana, gotovo i nema, ali gdje Gjungjenac približila se je svojim doteranom i muzikalnim pievanjem u dioničnoj formi onome nedostizivome idealu. Gđa Pospišil vanredno je toplo i izražajno, a ipak bez pretjeranih akcenata, kako to stil iziskuje pievala partiju alta. Rijavčić stavio je svoj topli, plemeniti tenor, svoju pjevačku umjetnost i visoku muzikalnost u službu tenorske partije i uspješno je nastojao, da za čas zaboravi opernoga lirskoga tenora, koji živi i uspeva u elementu afekta, jakih postamenta, akcenata, rubata i corona. Od svih solista jedini je g. Lesić rutinirani crkveni pjevač — za njega je bilo mirno oplemenjeno — suzdržljivo, a ipak izražajno predavanje prirodno, on nije trebao tek da se uživljava u stilu.

Orkestar riješio je svoj zadatak u najpristojnijoj formi. Uzorni pianissimi, doterani instrumentalni meli, izjednačena zvučnost punoga orkestra, sve su to prednosti, koje su nadomjestile manjak u broju guslača. Naročito se je istaknuo kao solista novi koncertni meštar g. Holub, koji je dirljivi solo na violini predavao u potpunoj umjetničkoj savršenosti, sa profinjenim osjećajem i plemenitim, toplim tonom.

U interpretaciji g. Baranovića i izvedbi pojačanoga zbora Lisinskog i Zagrebačke filharmonije djelovala je Missa Solemnis kao ono monumentalno, velebno djelo, kako ga je zamislio neumrli genij Beethoven. U ovom djelovanju leži puni uspjeh izvedbe, na koji — opetujemo — mogu da se ponose izvadjači, ali se ponosimo i mi svi. Kulturni Zagreb ima idealista, koji u požrtvovnom entuziasmu za visoku, čistu umjetnost mogu da stvore čudesa, kako je bila rijetka svečanost izvedbe Misse Solemnis.

TEATRALNI GLOBUS.

Teatar u Grčkoj

(Prema Leonu Maccasu).

Ako ćemo se vraćati na početak modernoga teatra, treba početi s XVII. vijekom, u kojem se ističe kretski teatar sa svojim misterijama, od kojih je najdramatičnija „Abrahamova žrtva“, prevedena čak i na francuski. Taj je vijek ostavio i pastirske igre, u kome se osjeća svježi dah novogrčke duše. Zauzeće Krete od Turaka (1669) učinilo je kraj svim dobrim nadama. Isto tako venecijanski uticaj zaustavljen je u XVIII. st. razvitak komedije na jonskim otocima, koja je i suviše bila ovisna o talijanskim djelima. Na početku XIX. st. pro-

cvala je patriot. teater, umjetnost, koja je doprinela grčkoj revoluciji (1821); iz toga vremena ostalo je dvanaest tragedija od Zambeļiosa, od kojih se „Timoleon“ igrao s velikim uspjehom u Buku-reštu, gde se takodjer po avila slična revolucija. Pored toga treba spomenuti i djela „George Castriotis“, „Bocaris“, „Kapodistrias“. Malo zatim opet pod novim stranim uticajem prolazi kao i mnoga druga kazališta i grčko kroz epohu konzervativnog romantizma Victor Hugo, Lemartine, Byron bili su im učitelji, koji su bili nevjesto imitirani i to u jeziku (čistunačkom), koji je oduzimao sve lijepote patosa u izvještačenim djelima. Na sreću je danas to tek dana uspomena. Grčka se vratila na jednu zaista nacionalnu produkciju.

„Galathea“ od Vassiliadesa prevedena je skoro na sve jezike (na francuski de Constant), a George Bourdon rekao je u svom djelu o „Modernom grčkom teatru“, da to djelo sjeća na neka Shakespeareova djela. Verradakis i Paparrigopoulos su takodjer pokazali značajne dramatske talente, kad je u Franceskoj živio Dumas i Augier. Coromilas vrlo je srećan u komici. On je kreirao jedan genre vau-deville, pola satiričnog, pola sentimentalnog, oživljen šansonetama, koja su mu popularizirali komične idile, dakako laka djela, a vrlo zabavna.

Danas novogrčki teatar, teatar morala i ideja, posjeduje sigurnu literarnu i filozofsku formu, te je i najsavršeniji instrument jezika, popularnoga, koji grčkim autorima dopušta da vatrene izražavaju svoje moralne i socijalne izljeve. Nagla formacija jezika zasluga je lingvističke revolucije, koju je proveo Jean Psihari. Iako je ta plodnost, koja se naziva čudnom, ovisila o ratu, zadnje godine prisustvujemo krepkoj reprizi te evolucije grčkog savremenog teatra. Dva imena sintetiziraju tu evoluciju: Spiros Melas i Pandelis Horn. Prvi, dramatičar, autor djela, duboko humanitarnih tendencija, dapače socijalist, kao u „Bijelo i Crno“, koje je djelo imalo lijep uspjeh u Americi; „Sin siene“, o kome će se naskoro čuti i u Parizu, „Crvena Košulja“, „Propali Dom“, „Jedna Noć — Jedan Život“ sve su to drame, gdje se nejednakost klasa pokazuje u svemu ogavnom, što se tu može da pojavi, gdje socijalne predrasude naruštu do nepravde. Drugi, Pandelis Horn, od koga treba naročito spomenuti djela „Malahra“ i „Pexobarides“; ova druga stvar je izvanredne snage, velike istine i znači povratak u klasičnu tradiciju, a jedinstvo mjesto i akcije samo pojačavaju dojam. Njihova je inspiracija skoro apsolutno nacionalna i autohton, tek s nešto malo natruhe inspiracije Nietzschea, Ibsena i Tolstoja. I ta skoro apsolutna originalnost karakteriza i ostale grčke dramatičare ovih zadnjih dvadeset godina: Costis Palamas, veliki grčki nacionalni pjesnik, koji nije uostalom pisao nego samo jedan komad, koji je više drama za čitanje, negoli za prikazivanje, a zove se „Triseogeni“; Paalos Nirvanas, kojega se ne može prešutjeti, od njega su „Lastavice“, „Arhitekt Martas“ (doduše djelo vrlo ibsenovsko); Gregor Ksenopoulos,

Najlepša kazališna umjetnica u Poljskoj, gđina Lindorfuna, član najlepšeg pozorišta umetnika u Poljskoj, gđa Lindorfuna, "Teatra Narodovog" u Warszawi.

Zvijezda poljskog filma Jadwiga Smosarska, Звездапольского фильма ЯдвигаСмосар-
skая, креаторка главных улога у филму „Ropkinja ljubavi“ и „O čem se ne govori“ и т. д. „Робинья любави“ и „О чём се не говори“

čija su dramatička djela vrlo scenski dobra: „Photini Sandri“, „Tajna kontese Valerena“, „Iskušenje“, „Daci“ itd. Ovima svima manjka dovoljno izrazito literarno stanovište, ali to nije njihovom uspjehu smetalo; konačno još Psiloritis, od koga je „Protonastoras“, djelo rijetke i okrutne ljepote, a sadržaj mu je jedna od najpatetičnijih grčkih narodnih legendi (grčki komponist Manolis Caloniris izradio je iz tog djela operu visoke vrijednosti, koja je poznata i u Parizu).

U XIX. stoljeću nije se naročito mnogo trudilo, da se stvore dobri interprete Narodno kazalište grčko duguje svoj razvitak inicijativi diletanata i privatnih lica. Glumica u Grčkoj dugo nije bila. Prva, čije je ime znatno, bila je Evangelia Paraskevopoulos, vrlo djeljiva glumica kao „gospodja s kamelijama“. Prvi glumac-profesionista, čiji je portret u Parizu (u Društvu Dramatičara), to je Aristeas, ali iz ovoga preteča bilo je mnogo odličnih: Pantopoulos, Savor, Palmiras, Cryssonallis, izvrstan u svim komičnim rolama grčkog i franceskog repertoara zadnjeg polustoljeća. — Bonaseras, Papageorgiu, Myrat, Louis itd. Glumice su odlične: Kyveli i Mariika Cotopuli; one su značile veličanstveno prikazati atenskoj publici ne samo Eshila, Sofokla i Evripida, nego i glavna djela stranih i grčkih modernih autora. Te dvije velike umjetnice su služile svakom teatru i mogle jednakom srećom igrati najstrožiju antiknu tragediju, n. pr. „Orestie“, i najmoderniju kao n. pr. „La Rafale“ od Bernsteina ili „La dame de Chez Maxim“ i „Kao lišće“ od Giacose. Oni duguju svoj razvitak prvom ozbiljnijom reformatoru grčke scene Costas Christuracos. Jedino što bi se moglo prigovoriti tom obretniku nove scene („neaskini“) to bi bilo, da je odyše stajao pod uplivom Nietzschea i Strindberga. Upliv franceski ostao je još danas. Nema nijednog franceskog autora, koji je imao uspjeha u Parizu, da ne bi uspijao i u Grčkoj. To su: D'Augier, Dumas, Sardou, Pailleron i drugi; A. Bréux, Maurice Donat Hervien, Bernstein, Rostand, Lavedan, Bâtaille, de Fleurs i Caillavet, Sasha Guitry, Lenormand, Sarment, i drugi (citiraju se bez reda i izbora). U Ateni je takav interes za pariški teaterski život, i takova želja, da se prati, da kazališni direktori nestupljivo čekaju da dodje „Illustration Theatrale“ i u najvećoj žurbi dadu prevesti i u osam dana postaviti zadnju novost „Vaudevillea“, „Gymnasea“ ili „Varietéa“. Nije li to gotovo zastrašujući primjer popularnosti franceskog teatralnog genija u Grčkoj, i grčki se umjetnici mnogo kreću po artističkoj atmosferi pariškoj. Glumice grčke donose iz Pariza i toalete svoje, a ako slučajno upravljaju kojim teatrom i dekor. Isto je takova senzacija, kad dodje francska turneja sa svojim slavnim gluincima. Atena je uistinu najplodnije polje rada i upliva, koje ima franceski teater u inostranstvu. Kada bi Narodno Kazalište bilo dobro subvencionirano, mogla bi joj Comédie Française biti uzorom. Sa Pirejom ima Atena 800.000 stanovnika, a prije 12 godina imala je samo 200.000. Zadnji politički dogadjaji škodili su teatru, ali teater se ipak u ovih 20 godina silno razvio, zemlja je bogatija, ukus se pravlja i — grčki teaterski ljudi mogu biti optimisti... .

Народно Позориште у Сплиту

Народно Позориште у Сплиту, коме је почетком ове сезоне укинута Опера из финансијских разлога, животари сада са драмом у врло тешким материјалним приликама. Иако је трупа освежена многим добрым глумцима, и репертоар обновљен, нема оног импулса као прошле године. На ипак, светлих момената има с времена на време. Тако, почетком овог месеца премиера „Краља Лира“, са г. Николом Јовановићем у насловној улози, дала је један значајан датум у овој сезони.

Пародно Позориште у Сплиту у тешким је материјалним приликама, јер иако му је посета прилична, оно трпи бојкот месне сепаратистичке авности и критике. Треба отворити само месне сепаратистичке листове, па видети како се и шта пише противу овог позоришта, и онда није чудо што само публика политички наклоњена јединству, посещује позориште, а стала не, јер га сматра као експонента народне свести и културе. Што и јесте у ствари!

Тако позориште, које има највећу и најлепшу зграду у краљевини, и које треба да конкурише талијанској уметности која је ту на домаку, није у могућности ни издалека да врши своју дужност онако како би требало. Али не треба кривити зато ни управу ни глумце, већ прво немање довољно средстава, а друго расположење тамошње публике која је често да распаљује жар уметности, гуши и оно мало пламена што га у овом позоришном времену још има.

Анегдоте

Оригиналан проналазак једног власника позоришта.

Власник једног малог лондонског позоришта увео је у праксу једну интересантну новину, која је несумњиво јединствена у историји позоришта. Тако посетници његовог позоришта плаћају улазницу у чудној валути. Карте се дају за вели или мањи комад чоколаде. Чоколада пак мора бити купљена у бифеу позоришта. За један шиллинг и три пенса добија посетилац четири комада чоколаде, за које може добити на позоришној благајни улазницу на галерију. Ако посетилац жели место у партеру, мора купити за два шиллинга и шест пенса осам комада чоколаде. Цена једне ложе стаје четрдесет комада чоколаде.

Власник тога позоришта није без основе дошао на ту идеју, да уведе такву валуту. У Енглеској пореске власти онтерећују позоришта неподносимим таксама. Мудри власник знао је да избегне плање тога пореза, захваљујући само својој оригиналној идеји. Он је право резоновао, да посетилац не плаћа улазницу, већ купује чоколаду, а чоколада се у Енглеској продаје без порезе. Питање је сада, да ли ће идеја промућурног власника наћи следбенике и с ове стране Ламанша.

Vladeta Dragutinović, protagonist modernog repertoira u beogradskom Narodnom Pozorištu, osnivač i organizator Soirées Libres.

Владето Драгутинорић, protagonист модерног репертоара у београдском Народном Позоришту, оснивач и организатор Soirées Libres.

Одговорни уредник Никола Трајковић. Власник „Илустрација“ Београд-Загреб. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Космајска улица 22. „Макарије“ А. Д. Земун. — Odgovorni urednik Nikola Trajković. Vlasnik „Ilustracija“ Beograd-Zagreb. Godišnja pretplata 180 dinara; polugodišnja 90 dinara; tromesečna 45 dinara. Pretpusta se šalje u Beograd, Kosmajска ulica 22. „Makarije“ A. D. Zemun.